

אשכול יוסף

מאוצרותיו של הרב יוסף חי סימן טוב שליט"א
מחבר סדרת הספרים "אשכול יוסף" עה"ת והמועדים
וספרי "כרם יוסף" על הש"ס

מאת הרב יוסף חי סימן טוב שליט"א

"וְהָיָה לְעֵקֶב תִּשְׁמָעוֹן אֶת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה... וְשָׁמַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת-הַבְּרִית וְאֶת-הַיְסוּד אֲשֶׁר יִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם" (י"ב)

מניין שכל הברכות וההבטחות תלויות במצוות קלות שאדם דש בעקביו ולא בקיום התורה כולה?

ויש להוסיף דאדרבה משום שנאמר כאן בהבטחת הברכות אהבת ה' שנה "ואהבך", והוא שכל גדול שאין למעלה ממנו כנ"ל, לכך פירש רש"י שעקב הכוונה למצוות הקלות, לפי שהוא מידה כנגד מידה, שכאשר האדם מודקדק במצוות דקדוק גדול ולא מניח אפילו אחד מהן, עד שאפילו המצוות הקלות שאדם דש בעקביו מקפיד עליהם, הרי הוא מראה אהבתו הגדולה להש"ת, וכך זוכה גם כן לשכר גדול של ואהבך וכל הברכות שבתורה.

ביאור ב' - המתעורר לקיים הקלות יקיים גם החמורות

עוד נראה להביא מכאן סמך וסעד גדול לבעלי תשובה הבאים בשערי היכל ה' לחסות בצל נועם ה', שעל ידי קבלה אחת קטנה וטובה, ואפילו במצוה קלה שבקלות, יזכו לבסוף לנחול חיי עוה"ב ולכל הברכות וההבטחות, כי מצוה גוררת מצוה, וכיון שעתה מקבלים עליהם מצוה קלה, אף שלא התחילו מיד בקיום כל התורה כולה, מכל מקום כיון שברצונם ודעתם לעלות לאט לאט במסילה העולה בית אל ולקיים אח"כ עוד מצוה ועוד מצוה, כבר עתה זוכים לכל הברכות וההבטחות, ולכן פירש רש"י עקב תשמעון למצוות הקלות שאדם דש בעקביו. ואין פירוש זה סותר למה שכתבתי בפירוש הקודם, שכונת התורה שיזכה האדם לכל הברכות רק אם יקיים את כל התורה כולה, כי אדרבה בדוקא נאמר לשון "עקב" שיכול להתפרש עקב – בגלל, והכוונה לקיום כל התורה והמצוות לצדיקים שכבר זכו לבוא בברית ה', ויתפרש "עקב" ג"כ מלשון קיום רק מצוות שאדם דש בעקביו לאלו הבאים עתה להסתפח בנחלת ה'.

ביאור ג' - המדקדק גם בקלות זוכה ללבוש רוחני שלם

אולם נראה עוד לבאר בס"ד עפ"י שם"ק בסה"ק שע"י קיום התורה והמצוות בעוה"ז האדם עושה לו לבוש רוחני שהנשמה שלו עתידה להתלבש בו בצאתה מהגוף בלכתו לעולם הבא, ורמזו הדבר במה שנאמר (קלמ"ט ט"ו), "בכל עת יהיו בגדי לבנים", וזה סוד הכתנות פסים שעשה יעקב ליוסף ע"י שזירז אותו לעבודת ה' ולימד אותו תורה ודרכי עבודת ה' (ש"י).

מגיד מוסיף שמות דף מ"ז פ"ג.

ומעתה נחא היטב כי הברכות עיקרם באו כדי להבטיח לאדם מלבוש רוחני עליון, והלא אפילו יקיים האדם כל עיקרי התורה והמצוות, אם חלילה יזלזל באותן מצוות קלות שאדם דש בעקביו, נמצא שיהיה לבושו חסר, כי יהיה לבושו תלמים על גבי תלמים או קרוע בשוליו, ואין יבוא לפני המלך בלבוש כזה, כי אפילו יהיה לבושו מבגדי משי וארגמן ומשובץ באבנים טובות ומרגליות, אם לבושו פגום וחסר, יחסר גם כן כבודו ומעלתו לפני המלך בהראותו לפניו כזה, כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק. לאור האמור נחא כי אדרבה חז"ל באו להורות שאפילו מצוות קלות שאדם דש בעקביו צריך להתחזק בהם וללבוש מלחמתו של היצר בזה, כדי שיהיה לבושו שלם לעתיד לבוא.

פליאה גדולה וחביבה יש כאן בדברי רש"י הקדוש בפרשתו, ומקורו בתנחומא ועוד, שמפרש את הכתוב "והיה עקב תשמעון" אם תשמעו לקיים את המצוות הקלות שאדם דש בעקביו, אז יתקיים בכם ההבטחות של "ושמר ה' אלוהיך לך את הברית ואת החדש אשר נשבע לאבותיך, ואהבך וברכך וברךך פרי בטןך ופרי אדמתך דגןך ותרומתך ויצהורך" וכן כל שאר הברכות וההבטחות המרובות מהסרת החולי ועד גבורתך מעל כל העמים.

ותמוה מניין שעל מצוות קלות אלו שאדם דש בעקביו נאמרו כל ההבטחות הגדולות הללו, זכירת הברית, אהבת ה' ליישראל שבוה כלול כל הברכות והטובות בכל מכל טוב, שהרי אבא שאוהב את בניו עושה הכל שיהיה להם טוב, והלא יותר מסתבר שכונת התורה לקיום התורה כולה שזה תנאי לכל הברכות, ואדרבה לשון "עקב" יכול להתפרש בעבור, כמו (לפ"ט ט"ז) "עקב לא תשמעון", וכן נאמר (דברים כ"ד ט"ז), "עקב אשר שמע אברהם בקולי", וכן מצינו גבי כלב (במדבר י"ד כ"ז) "עקב היתה".

ועוד קשה כי לשון "עקב" יכול להתפרש ג"כ לקיום התורה כולה, כי העקב הוא יסוד לכל גוף האדם שכל אבריו מושתתים עליו, וכעין זה אמרו חז"ל (שם שם ט"ז), לעולם ימכור אדם קורות ביתו ויקח מנעלים לרגליו.

ביאור א' - המזלזל במצוות הקלות עתיד לזלזל בחמורות

בפשטות נראה שהביאור בזה כאומרים (שם ט"ז), כך אומנתו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו עבוד עבודה זרה והולך ועובד. נמצא שאדם שמזלזל במצוות קלות שאדם דש בעקביו, סוף דבר יחטא בדברים הקשים ביותר, וכמו"כ כאן באה התורה להזהיר מאותם מצוות קלות, שאם אדם מקפיד לקיים אותם אז מובטח לו שסוף דבר יקיים כל התורה כולה, אבל אם חז"ל מזלזל אפילו במצוות הקלות, ואפילו במה שנראה כמצוה קלה שבקלות, סוף דבר עלול לפרוק עול ולהסיר מעליו עול כל התורה והמצוות. וזה כתב בעל הנתיבות בספרו נחלת יעקב (שם ט"ז) שכמו שקשה מאוד לגרש הזבובים, כי בעוד שמגרשין זה בא אחרת במקומה, כך אותן העבירות שאדם דש בעקביו: מי שהורגל לזלזל בעבירות קלות, אף אם ינקה עצמו מאותן שעבר, ייכשל בעבירות אחרות שאדם דש בעקביו, מחמת שאינו משמר עצמו מעבירות קלות.

והנה בנפש החיים (פ"ט ט"ז) כתב, צריך האדם לטהר כל אבריו מראשו ועד רגליו, ע"ד "והיה עקב תשמעון", ופירשו רז"ל מצוות שאדם דש בעקביו, שהוא הפרסות של נפש הבהמית. ומבואר בדבריו שאם אדם מזלזל במצוות קלות, הרי זה אות וראיה על מהותו שעדיין דבוק בו נפש הבהמית, ונמצא שזו עדות גם על המצוות החמורות שמקיים בתכלית ההידור, שמכל מקום גם בהם חסר עדיין, וצריך להסיר ולסלק ממנו נפש הבהמית.

ונראה שהדבר ג"כ רמוז כאן בלשון והיה עקב תשמעון, כי אם עקבו של האדם חולה ומיוסר אין יכול להלך ולהתנייב על רגליו אפילו שכל גופו בריא וחזק, וא"כ איך יתייבב כך לפני מלך מלכי המלכים ביום הדין.

והנה רבינו יוסף חיים זצוקל"ה בספרו בן איש חי'ל (קטעים שני אלוטו דיוש' ח' דף י"ז ע"א) הקשה עמ"ש בכתובות (פ'ק), עתידין צדיקים שיעמדו בתחיית המתים בלבושיהו, מה הנאה יש לצדיקים לעמוד בלבושיהו אחר שנעשו אותם מלבושים עפר, ולאיה צורך עתיד הקב"ה לעשות נס זה? ולאור האמור נראה כי עיקר הכוונה לאותו הלבוש הרוחני שסיגלו לעצמם בעוה"ז ע"י התורה והמצוות, יקומו בו לעתיד לבוא.

והנה יסוד העניין איתא בזה"ק (פסח ויחי דף קכ"ז), שזה סוד הכתוב באדם הראשון וחוה וידעו כי עירומים הם, היינו מאותו המלבוש הרוחני שהאדם עושה ע"י שממלא את ימיו בעוה"ז בעבודת ה', ואם האדם חטא ועושה תשובה הקב"ה מקבלו ועושה לו לבוש חדש, וזה מה שכתוב "ויעש ה' אלוקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם". ומבאר עוד הוזה"ק שזה מה שנאמר באיוב "ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב שמה". ואיתא עוד בזה"ק שם, זכאים הם הצדיקים שימיהם זכאים ונשארים לעוה"ב, וכאשר יוצאים מהעוה"ז מתחברים כל הימים שעבדו בהם את ה' ונעשים לבושי כבוד להתלבש בו, ובאותו לבוש זכאים להתענג מעונג העוה"ב, ובאותו לבוש עתידים לחיות ולקום, וכל אלו שיש להם הלבוש יקומו, אוי להם לרשעים שימיהם חסרים ומלאים חטאים, ואין להם במה שיתכסו בצאתם מהעוה"ז. ומסיים הוזה"ק: רבי יהודה אמר, כתוב "וירח את ריח בגדיו ויברכהו" והיאך נאמר בגדיו, והלא בגדי עשוי היו שכתוב ותקח רבקה את בגדי עשוי בנה הגדול החמודות, אלא ודאי הכוונה שיעצק הריח ריח לבושו של יעקב לעוה"ב ואז ברכו, ועל זה כתוב "ראה ריח בני כריח שדה"!

ומצאתי שכדברי רש"י הקדוש מפורש בילקו"ש (פסלים רמז פס"ח), ושם מפורש שודאי כל הברכות וההבטחות תלויות במצוות כולן, ובא הכתוב להורות שצריך להזהר אפילו באותם המצוות הקלות, שהם מעכבות את קבלת כל הברכות, וז"ל: למה אירא בימי רע עון עקבי יסובני, אמר דוד תרי"ג מצות נתת לנו קלות וחמורות, אין אני ירא מפני מצוות חמורות שבתורה מפני שהן חמורות, אלא מפני הקלות, אותן שבני אדם אין משגיחין עליהם ומשליכין אותן תחת עקביהן, ואתה אמרת הוי זהיר במצוה קלה כבמצוה חמורה, לכן הוא אומר "עוון עקבי יסובני", וכן הוא אומר "והיה עקב תשמעון", מצוות שאדם דש בעקביו. וכן הוא אומר "בשומרם עקב רב", רב הצפון לשומר מצות קלות. וכן הוא אומר "אורח חיים פן תפסל נעו מעגלותיה לא תדע".

ועוד איתא שם (וה"פ ע"ז י"ט), אמר רשב"ל עוונות שאדם דש בעקביו בעוה"ז מסבבין אותו לעוה"ב, ולכן נענשה בתו של רבי חנינא, דא"ר יוחנן פעם אחת היתה מהלכת לפני גדולי רומי, ואמרו כמה נאים פסיעותיה של ריבה זו, מיד דקדקה פסיעותיה, והושיבה בקובה של זונות, וכשיצאה צדקה עליה את הדין ואמרה "גדול העצה ורב העלילה אשר ענינך פקוחות על כל דרכי בני אדם לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו". ד"א "למה אירא בימי רע עון עקבי יסובני", בזמן שישורין באים על הצדיקים מצטערין לידע מאיזה עוון באו עליהם, וכן יעקב כשבא עליו הרעב אמר שמא ייסורין הללו בשביל שאחזתי בעקבו של עשוי.

צא ולמד ממ"ש החת"ס בספרו תורת משה (פסח בלשמי) עה"פ "ואתה תשופנו עקב", רמז שהיצה"ר יפתה לגדול שבחוטאים גם לעבירות קלות שאדם דש בעקביו, והטעם למען אם יבאוהו צרה וצוקה יתלה החטא באותן העונות ולא יעזוב דרכו הרעה בעבירות החמורות, וזה שאמר דוד המלך ע"ה אחר שקילל לשונאיו שלא יזכו לשוב ע"י הרעות שיבואו עליהם כי אם "ושמו על עקב בושותם" (פסלים ט' ע"ו), שיאמרו שעל ידי העבירות שאדם דש בעקביו הם נענשים.

ביאור ד' - החמורות שכרן לעוה"ב והקלות בעוה"ז

בספר צידה לדרך בפרשתן מביא בשם רבו בעל הלבושים מורי המהר"ם יפה ז"ל שתיירן שהוקשה לרש"י שהרי כל ההבטחות שבפרשה זו אינם מדברים אלא בשכר העוה"ז כמו שאמר "ואהבך וברכך", שבעבור שישמרו המצוות והמשפטים האל יתן להם לשכרם כל היעודים הנאמרים בפרשה בעולם הזה, ולעיל בפסוק האחרון בפרשת ואתחנן סיים ואמר, "ושמרת את המצוה ואת החוקים ואת המשפטים אשר אנכי מצוך היום לעשותם", ופירושו היום לעשותם ולא היום לקבל שכרם בעוה"ז, אלא רק למחר בעוה"ב, וא"כ יהיו שני הפסוקים הסמוכים זה לזה סותרים, לכך פירש רש"י שמה שאמר למעלה דשכר מצוות בהאי עלמא ליכא, היינו במצוות חמורות וגדולות, שאותו השכר גדול מאד והוא צפון לצדיקים וטמון לעוה"ב, ומה שהבטיח כאן שכר בעוה"ז היינו במצוות הקלות שאדם דש בעקביו, והכל נחא.

ביאור ה' - חזר להזכיר המצוות לרבות הקלות

רבינו עובדיה מברטנורא בפרשתן ג"כ הקשה כאמור, מנלן לרש"י שכוונת התורה למצוות קלות, ומדוע לא פירשו כפשוטו עקב היינו "בשביל", כמו "עקב אשר שמע אברהם בקולי" ותיירן שכיון שכבר נאמר למעלה "ושמרת את המצוה ואת החוקים ואת המשפטים", א"כ מן הדין היה להאמר כאן "והיה עקב תשמעון אותם", ואז פירוש המילה עקב תהיה בשביל, ותחזור על קיום התורה כולה, אבל עכשיו שהחזיר המשפטים בלבד, משמע שאינו מוסב אלא על המשפטים ולא על המצוה וחוקים הכתוב למעלה, לכך פירש רש"י שהכוונה למצוות קלות שאדם דש בעקביו, דהיינו משפטים שכולן מצוות קלות ואין בהם חמורות כמו בחוקים ומצוות. וכן תירן בספר צידה לדרך בפרשתן בשם בעל תרומת הדשן, וכ"כ המהר"ל בגור אריה.

ביאור ו' - החידוש שהמדקדק בקלות זוכה לכל הברכות

עוד מתירן הברטנורא שלכך פירש רש"י שהכוונה למצוות קלות, לפי שנאמר אח"כ "ושמר לך את הברית ואת החסד וגו'" שפירושו שישמור לך הבטחתו שהבטיח לאבות, והלא זה דבר זר שאם ישמרו מצוותיו יזכו להבטחת האבות, ומה צורך להזכיר להן ברית אבות והבטחה שהבטיח אותם, הרי בלא זה הם ראויין לקבל שכר טוב, לכך פירש שלשון עקב כאן הכוונה למצוות הקלות שאדם דש בעקביו שאפילו שאין זכות קיומם כדי לקבל עליהם שכר גדול, בכל זאת ישמור להם הבטחת האבות.

ביאור ז' - יהיה קל וזריז בכל המצוות כדש בעקביו

החת"ס כתב בזה פירוש נפלא ומחודש, שאין הכוונה ברש"י למצוות קלות, אלא אדרבה שיהיה האדם קל וזריז בכל המצוות כולן, שכמו שדש תמיד בעקביו ורגלי בכך, כך יהיה רגלי תמיד בקיום המצוות כולן ובלמוד התורה, ע"ש.

הירא ורך ללב מעבירות שאדם דש בעקביו

כתב רבינו יוסף חיים זצוקל"ה בספרו בניהו (פסח ט"ס) שבמצח נרשמים עבירות גמורות וחמורות ובכף היד נרשמים עוונות קלות שאדם דש בעקביו.

וביאר בזה מה שאמרו רבותינו ז"ל במסכת בסוטה (ס) עה"פ "מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישוב לביתו" "ירא מעבירות שבידו", דנקט "עבירות שבידו" דהיינו שמי שיש לו עבירות גמורות וחמורות שהם כאמור נחקקים במצח מעיקרא אינו יוצא ובא למלחמה ואין צריך הכהן משוח מלחמה להחזירו לביתו, אבל מי שיש לו עוונות שאדם דש בעקביו כיון שהן קלות בעיניו הוא יוצא למלחמה ועל כן המשוח מלחמה צריך להשיבו, והוא שאומר שמי שיש "עבירות בידו" היינו עבירות קלים אף הוא ילך וישוב לביתו.

פליטים וחידושים לחודש אכול מתוך הספר "אשכול יוסף" על המועדים

יישוב ד' – אין מברכין על מצוה שאין בה מעשה

ע"ל ע"פ מ"ש הרשב"א (סע גמזנומ), שכל מצוה שאין בה מעשה אין מברכין עליה, כגון השמטת כספים. כך יש לומר גם בעניין מצות התשובה, שכיון שעיקרה בלב, לא שייך לברך עליה, (וע"ע כנס יוסף מגילת עמ' ר' (6). שו"ר בס' סמא דחיי (עמ' ק"ג), שהביא שכן תירץ הגאון ר' אהרן לווין הי"ד בספרו ברכת אהרן (מאלמ ע"ס), שעיקר התשובה היא בלב, כמו שמצינו בקידושין (מט:), שהאומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאני צדיק גמור, אפילו רשע גמור מקודשת, שמה הרהר תשובה בליבו. ולכן אין מברכין על מצות תשובה, וכמ"ש הבית יוסף (א"מ סי' מ"ג) בשם הכל בו, שמטעם זה לא תיקנו חכמים לברך על ביטול חמץ שהוא מהתורה, משום שעיקר הביטול בלב, ואין מברכין על דברים שבלב.

וא"ת מדוע מברכין על הפרשת תרומה, והרי אפשר להפריש במחשבה, שאני תרומה, שמוכרח לעשות מעשה קודם לכן, לזכות בפירות וכן להביאין לכהן. ואע"פ שאין זה חלק מהמצוה, מ"מ כיון שמוכרח לזה, לכן כשעושה ההפרשה ע"י מעשה מברך. מושא"כ מצות תשובה, כולה תלוי בלב האדם. שו"ר שכיו"ב תירץ הגאון רעק"א (סי' ז'), שעניין הפרשה הוא מעשה ליתנו לכהן וסופו מעותד לכן. ובשו"ת עמודי אש (סימן ז'), תירץ ע"פ התוספות בקידושין (נע:), דשאני תרומה דהוי גזירת הכתוב דחשיב מעשה.

יישוב ה' – פעמים תלוי באחרים אם ימחלו

ע"ל ע"פ מ"ש הרשב"א (סע) בתשובתו, שאין מברכין על מצוה שאינה תלויה כולה ביד העושה, מפני שאפשר שלא יתמצא בה חבירו, ונמצא מעשה מתבטל, וברכתו לבטלה. כגון, מתנות עניים והלוואת הדלים, ונתנית צדקה, והענקת וכיוצא בהם. והוסף עוד הרשב"א, וכן אין מברכין על מצות ביקור חולים ומצות נחומי אבלים והבאת שלום בין אדם לחבירו, מפני שהן תלויות ביד אחרים ושמה לא יקבלו מידיו, ובידם לעקור ממנו מצוה זו.

כמו כן י"ל לעניין מצות תשובה, שפעמים תלויה באחרים, כגון אם חטא במצוות של בין אדם לחבירו, שאם ביישו בדברים או הזיקו אינו נמחל לו עד שיבקש ממנו מחילה, וכמו שדרשו רבותינו בגמרא ב"ק (36), וכן צריך לפייסו ולרצותו, וכן הדין גבי גזול ממון חבירו וגרם לו צער, כמבואר בארוכה בכרם יוסף (פ"ק עמ' מ"ב), ואם כן היאך יברך על מצות תשובה, ושמה חבירו או רבו, אינם מוחלים לו, ואם פייסם, הרי אח"כ שעושה תשובה, תשובתו מועילה למפרע, ועוד שמה לא מחלו לו בלב שלם ובנפש חפצה, ונמצא שאין תשובתו גמורה.

יישוב ו' – אין מברכין על מצוה תמידית

ע"ל דהנה חיוב מצות התשובה אינה רק בעש"ת ויום הכיפורים, אלא בכל ימות השנה, ובכל רגע ורגע בימי חיי האדם, כמו"ש רבותינו (אבות פ"ג מ"י) שוב יום אחד לפני מיתתך, ובמסכת שבת (קג:). שאלו תלמידיו את רבי אליעזר וכי אדם יודע איזהו יום ימות? אמר להן ישוב היום שמה ימות למחר, ונמצא כל ימיו בתשובה, ואף שלמה אמר בחכמתו (קל"ט ט') "בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר", וכן המנהג שמתוודים בכל יום בתפילה. מעתה כיון שמצות התשובה תמידית, ונוהגת בכל שעה, לא שייך לתקן עליה ברכה. וכיו"ב ביאר בשו"ת שרידי אש (מ"ב סי' ס"ב), שאין מברכין על מצות משלוח מנות, כי היא מצוה תמידית בכל השנה, ואמנם רק בפורים נצטוונו לקיים מצות משלוח מנות בפועל כדי שזכור לכל השנה, ויסד זאת על פי דברי האור זרוע (מ"ב ה' נצטו המולא סי' ק"מ), שכתב שמצוה שהיא תמידית ואין לה הפסק אין מברכין עליה. וכעין זה תירץ בספר מיכלא דאסוותא (אות קל"ד), נספח לספר מעשה יחזקאל, הציאות נצטו יוסף סי' ע' ועוד), שעל מצוה שאין לה הפסק זמן אין מברכין לפנייה כמו ביקור חולים וצדקה.

וראה עוד כעשרה תירוצים נפלאים

בספר "אשכול יוסף" מועדים

מדוע אין מברכין על מצות עשה של התשובה?

נאמר בתורה (דברים ז' ב'), "והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ה' אלוהיך שמה, ושבת עד ה' אלוהיך ושמעת בקולו ככל אשר אנכי מצווך היום". ונאמר עוד (אשע י"ד ג'), "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'". ומבואר שעשיית התשובה, היא מצוה. וכן כתב רבינו הרמב"ם בתחילת הלכות תשובה, וז"ל: "מצות עשה אחת, והוא שישבו החוטא מחטאו לפני ה' ויתוודה". וכ"כ הרמב"ן (דברים פק' ז'), שהתשובה היא מצוה מהתורה שיצוה אותנו השי"ת לעשותה. וכ"כ רבינו יונה, (עי' ריש ע"ט, וע"ע שער ד' אות י"ז). וא"כ צ"ב מדוע אין מברכים על מצות עשה של תשובה, כמו שמברכים על שאר מצוות?

יישוב א' – כבוא דבר עבירה ולא חוטא הוי תשובה גמורה

נראה ליישב בס"ד ע"פ מ"ש רבותינו בגמרא יומא (פ:), מתי הוי בעל תשובה, אמר רב יהודה כגון שבאה לידו דבר עבירה פעם ראשונה ושניה וניצל ממנה. וכן פסק הרמב"ם (ה' משנה פ"א הלכה י"ג), וזה לשונו: "אין היא תשובה גמורה, זה שבא לידו דבר שעבר בו ואפשר בידו לעשותו, ופירש ולא עשה מפני התשובה, לא מיראה ולא מכישלון כח. כיצד, הרי שבא על אשה בעבירה ולאחר זמן נתייחד עמה, והוא עומד באהבתו בה ובכח גופו ובמדינה שעבר בה, ופירש ולא עבר, וזה בעל תשובה גמורה. הוא ששלמה אמר "וזכור את בוראך בימי בחורותיך". לפי"ז אף העומד ומתוודה על חטאיו, ונתחרט על אשר עיוות, וקיבל על עצמו לעתיד שלא להמשיך במעשיו הרעים, עדיין אינו יכול לברך, כי אינו בעל תשובה גמור עד שיבוא לפניו מעשה ולא יחטא. ואחרי שבא לידו דבר עבירה ולא חטא, הוברר למפרע שמתחילה היתה תשובתו גמורה, ולא הוי מברך עובר לעשייתו.

ואע"פ שבהמשך דברי הרמב"ם מוכח, שגם באופן שלא בא לידו דבר עבירה, הרי זו תשובה, רק שאינה תשובה גמורה, שכתב: "ואם לא שב אלא בימי זקנותו ובעת שאי אפשר לו לעשות מה שהיה עושה, אע"פ שאינה תשובה מעולה, מועלת היא לו ובעל תשובה הוא. אפילו עבר כל ימיו ועשה תשובה ביום מיתתו ומת בתשובתו, כל ועונותיו נמחלין", מ"מ כיון שאינה תשובה גמורה, לא תיקנו לברך על זה, אע"פ שתשובתו מתקבלת ועונותיו נמחלין.

יישוב ב' – עד שיעיד יודע תעלומות שלא ישוב לחטא

ע"ל ע"פ מ"ש רבינו הרמב"ם (פ"ג ס"א), ומה היא התשובה, הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בליבו שלא יעשה עוד, שנא' "יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו, וישוב אל ה' וירחמנו, ואל אלוהינו כי ירבה לסלוח", וכן יתנחם על שעבר שנא' "כי אחרי שובי נחמתי", ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם, שנא' "ולא נאמר עוד אלוהינו למעשה ידינו". ומבואר שחלק מאמיתת התשובה שהקב"ה יעיד על האדם שלא ישוב עוד לאותו החטא לעולם. וא"כ מי יכול להעיד על עצמו שתשובתו גדולה, עד שלא ישוב לזה החטא לעולם, ומניין לאדם לדעת שלא יחטא עוד באותו חטא, ואם בארזים נפלה שלהבת מה יענו אוזבי הקיר.

והגם שביארו המפרשים שכונת הרמב"ם שתוקף קבלת התשובה צריכה להיות חזקה כל כך, שמתחרט ומקבל על עצמו שלא ישוב לזה החטא לעולם, ולא שלא יחטא עוד בפועל באותו החטא, עדיין מי יאמר זכיתי לבבי שיעיד יודע תעלומות על תשובתי שהיא גמורה וחלוטה שלא אשוב לזה החטא לעולם, ומפני כך לא תיקנו לברך על מצות התשובה.

יישוב ג' – מצוה הבאה מתוך עבירה

ע"ל ע"פ מ"ש הרשב"א בתשובה (מ"ב סי' י"ח), שכל מצוה שהיא באה מתוך עבירה, כגון השבת גזילה והחזרת ריבית שלא ציונו לגזול כדי להשיב וליקח האם כדי שנהזור ונשלח, על אלו וכן על כל כיוצא באלו אין מברכין. כך י"ל גם בעניין מצות התשובה, שכיון שכל עיקר מצותה באה לתקן מה שחטא האדם אין מברכין עליה, כי לא ציונה השי"ת לחטא ולעשות על זה תשובה, שו"ר שכן תירץ בשו"ת בית יצחק (י"ד סי' מ"ב סי' קס"ט).

עשור גיליון "אשכול יוסף"

גיליון 500

.....

אי"ה בקרוב
גיליון מיוחד

מכתב מרן רה"י הגר"ד כהן שליט"א

ראש ישיבת "זוהר"

לפני עשור שנים בעת ייסוד פרויקט העלון "אשכול יוסף"

הנני בזה לחזק ידי עושי מצוה הוא ניהו ידי"ג הגאון ר' יוסף סימן טוב שליט"א ראש ישיבת "אור התורה", אשר לקח על עצמו לחזק את ההכנה של בני התורה היקרים לשולחן השבת, להכין ולהגיד דברי תורה על הפרשה מידי שבת בשבת.

והוא דבר גדול וחשוב עד מאוד להרים את אור התורה ותורה של הפרשה לשולחן השבת ובה להאיר אור קדושתה של השבת בקדושת התורה ולהאיר את ענייני הפרשה שבה האור המיוחד לכל שבת ושבת. וראוי עד מאוד לכל ר"מ בישיבות לצעירים להכין את הנערים בכל שבת להביא לביתם אורה של פרשת השבוע, ולהכין איזה דבר תורה יסודי בענייני הפרשה שיתן אור ועומק לנושאים של כל פרשה ופרשה. ורב התועלת בזה להשפיע אור התורה בכל בית ובית בענייני הפרשה.

והגאון ר' יוסף שליט"א מוציא כלקמן מידי שבת בשבתו את העלון המיוחד "אשכול יוסף" העוסק באיזה נושא מרכזי בענייני הפרשה ומחלק אותו לתלמידי ישיבת "אור התורה" שבאים ללמוד בעש"ק וזה נותן הכנה טובה מאוד להכין דברי תורה על הפרשה, וראוי לחזקו בזה ולסייע לו ככל האפשר, וכדאי וראוי להפיצו בתפוצה רחבה יותר וגם בישיבות לצעירים לסיוע ההכנה של דברי תורה לשולחן שבת.

הב"ח למען מפעל גדול זה
דוד כהן

שלמען ותווי נפליכם

להאזנה לשמיעורי המרתקים של
הרב יוסף זוי סימן טוב שליט"א
מוזכר סדרת "כרם יוסף" על הש"ס
וסדרת "אשכול יוסף" עה"ת והמועדים

073-371-8053

לקבלת צינתוק
והאזנה בשידור זוי:
וזייג והקצי #

יול לזכות ידירנו האזנים היקרים והנעימים אוהבי התורה
להגדיל תורה ולהאדירה פטרנו העלון "אשכול יוסף"
מר ג'דען נסים היז ומר אהרן נסים היז
אורך ימים ועטו חיים וכבוד אושר ועושר
בריות איתנא ונהורא מעליא ושובע שמונות וכט"ס
בכלל חברכות ידידו היקר ה"ה שלומי נסים היז
מוקדש ומנצח לע"ה זוריהם היקרים:
סאלם אליה בן מסערה ז"ל, זוריה בן שרגא ז"ל
נסים בן זוריה ז"ל, נסים מועלם בן סלימה ז"ל,
ולע"ה מיכאל בן זוריה ז"ל, ולע"ה נח בן רחל ז"ל,
ה.נ.צ.ב.ה.

עץ חיים למחזיקים בה תומכיה מאושר

מכון "כרם יוסף"

הביאו ברכה לביתכם!

הנושא	שם הספר	
דרשות באגדה וחזיון שנשא המחבר בשילוב למעלה מ-100 סיפורים מרתקים ומרטיטים להשיג בכל חנויות הספרים - הפצת "צילר"	גלילי זהב	
על כל פרשיות התורה בכרך אחד, יותר מ-1300 עמודים גדושים, בכל פרשה מערכות של קושיות חזקות ותירוצים רבים, ערוך בטוב טעם ודעת נייר כרומו, סימניה, ספר מושקע, עבה וגדוש קושיות חזקות ותירוצים רבים על כל מועדי השנה, ערוך בטוב טעם ודעת.	1. "אשכול יוסף" על התורה	
עניני רשב"י ומירון כריכה צבעונית ספר מיוחד, מתאים מאוד למתנה והוקרה. ספר אדיר ומושקע מאד!	2. "אשכול יוסף" מועדים	
על כל ההגדה, כל התירוצים והקושיות, וכן עוד עשרות נושאים מרתקים לחדוש ניסן, קמחא דפסחא, שירת הים, ועוד.	3. "אשכול יוסף" הגדש"פ	
עניני סנה, רפואה, ופסוק נפש בהלכה ובאגדה ואודות כל חכמי הש"ס שהכניסו עצמם לסנה, מרתק ומעניין שובה לב המעיין.	5. "שאגת יוסף" סנה ורפואה	
כל עניני מנהגי חופה וקידושין בהלכה ובאגדה הלכות ומנהגי פריה ורביה, שילוב כל טעמי המנהגים, דרשות לשבע ברכות וחונות הבית ועוד.	6. "טבעת יוסף" חופה וקידושין	
בהלכה ובאגדה, נושאים רבים ומגוונים, בין הנושאים 60 תירוצים מדוע א"א לא מל עד שנצטווה.	7. "מערני יוסף" ברית מילה	
מהורה חדשה עם מסכת מגילה בתחילת הספר, יותר מ-1000 עמודים: על כל המסכת, דף דף, הספר היחיד שמקיף את כל מסכת מגילה	8. "כרם יוסף" מגילה	
חידושים ע"ס הדף על כל המסכת, דף אחר דף, למעלה מ-1000 עמודים.	9. "כרם יוסף" בבא קמא	
ספר קטן, חידושים ע"ס הדף על כל המסכת.	10. "כרם יוסף" בבא בתרא	
חידושים ע"ס הדף על כל המסכתות.	11. "כרם יוסף" גיטין קידושין	
סוגיות עיון - מדף ב עד י"ב, ומדף מ"א עד מ"ד שילוב כל הקושיות בסוגיות ותירוצים רבים	12. "כרם יוסף" שיעורי כרם יוסף קידושין	
על כל מסכת סוטה על סדר הדף	13. "כרם יוסף" סוטה	
אול - מקוים להדפיס בקרוב	14. "יניא דיוסף" הסעולה לזכרון	
על כל פרשיות התורה	15. "שלהבת יוסף" עה"ת	

לביירוים והזמנות: 054-84-60008/7

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

"יריד הספרים" מלכי ישראל 3 מול שטיבלך קמרנא | יפה נוח צמות בר אילן | הספרייה הספרדית רח' דוד ע"י בנק הדואר | הפצת ספרי קודש ע"י מסייף | ולדמן בהמ"ד בעלזא | ספרי נזר הקודש ע"י שוק מחנה יהודה | יסודי לרנר הפצת ספרים בני ברק: הרב שאול שולמן רח' סוקולוב 34 כניסה ב' 0527618640 | מאנזיג ונשל ועוד אוצר הספרים בדינישל | חר"ל: בינגל איין |

האם ספרא יודע???

- 5 מהלכים איך סיום מסכת מתיר אכילת בשר?
- 9 תירוצים היאך אסף שורר מזמור על חורבן בהמ"ק?
- למה תשב"ר בטלים מת"ת בתשעה באב?
- 9 תירוצים היאך שרתה שכונה על ירימה בנבואת איכה?
- 8 תירוצים הלא בית ראשון חרב מפני ג' עבירות, ואיך אמרו משום שלא ברכו בתורה תחילה?
- 9 תירוצים מדוע נקרא החורבן דוקא על שם "קמצא"?
- היאך לר' יוחנן ראוי לקבוע אבלות בעשיירי שנשרף רוב היכל, והרי לדעתו אש מדין חיצונית?
- איך הקב"ה החריב את בהמ"ק והלא שומר מצוות התורה?
- היאך הקב"ה סתר בהמ"ק לפני בניית בית אחר?
- מדוע המתאבל "זוכה ורואה" בשמחתה ולא "זיכה ויראה"?

ספרא יודע???

הלומד "אשכול יוסף מועדים" יודע!

מתקנות ועריכות התורה!!

מייל המערכת:

eshkolyoseff@gmail.com

להאזנה לשיעורי המחבר:

073-371-80-53